

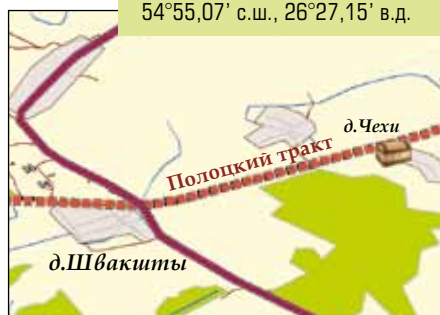
ШВАКШТЫ

i

Першае ўзгадванне – 1847 г. як засценак маёнтка Кабыльнік, вёска пры Полацкім тракце.

Пачатак XX ст. – у 1904 г. у вёсцы налічвалася 222 жыхары, да 1960 г. мелася пачатковая школа.

Наш час – вёска, каля 130 жыхароў.

Вёска Швакшты размешчана на перакрываўанні былога паштовага шляху Кабыльнік–Камаі і Полацкага тракту. Полацкі тракт, ці гасцінец (дарога Полацк–Вільнюс), які даўней называлі шлях Сцяпана Батуры, ці Вітаўтаў шлях, – упамінаецца з першай паловы XV ст. На працягу некалькіх стагоддзяў гэта быў бойкі гандлёвы і стратэгічны шлях дзяржаўнага ўзроўню. У архіўных дакументах значыцца, што ў XVII ст. уладары фальварка Слабада (Констанцінава) заклалі тут паштовую станцыю. Гасцінцы рабілі даволі шырокімі, каб «два вазы фурманскія размінуліся» (Статут ВКЛ, 1566 г.). З даўніх часоў быў звычай высаджваць ля дарог дрэвы, якія выконвалі сігнальную ролю, указвалі накірунак дарогі, асабліва зімой, служылі дрэзнажом. Пры Кацярыне II пачалося актыўнае ўдасканаленне дарог: пакрыццё гравіем, кювеціраванне, абсадка бярозамі.

У «Слоўніку геаграфічным» за 1896 г. такая даведка: «гэты шлях, які больш чатырох стагоддзяў быў самым буйным, стаў звычайнай дарогай, за якой захаваўся толькі назва «Полацкі гасцінец». Відаць, з ваенных меркаванняў у 30-я гады XX ст. (пры польскай уладзе) Полацкі тракт забрукавалі, а ў 80-я гады – заасфальтавалі.

Цяперашнім часам у в. Чэхі пры былым тракце знаходзяцца хаты-майстэрні мастака Алеся Цыркунова і разьбяр Юрася Камандзірчыка, а таксама мастацка выкананы крыж.

Полацкі шлях
Полоцкий тракт

Майстэрні і крыж у в. Чэхі
Мастерские и крест в д. Чехи

Деревня Швакшты расположена на пересечении бывшего почтового пути Кабыльнік–Комаи и Полоцкого тракта. Полоцкий тракт, или гостинец (дорога Полоцк–Вильнюс), который в старину называли дорогой Степана Батуры, или Витовтовым путем, – упоминается с первой половины XV в. В течение нескольких веков это был бойкий торговый и стратегический путь государственного уровня. В архивных документах значится, что в XVII в. владельцы фольварка Слобода (Константиново) zaloжили тут почтовую станцию. Дорогу делали довольно широкой, чтобы «две фурманки кучерских разминулись» (Устав ВКЛ, 1566 г.); с давних времен было обыкновение садить у дорог деревья, которые выполняли сигнальную роль, указывали направление дороги, в особенности зимой, служили дренажом. При Екатерине II началось активное усовершенствование дорог: покрытие их гравием, устройство кюветов, обсаживание березами.

В «Словаре географическом» за 1896 г. такая справка: «эта дорога, которая более четырех веков была самой крупной, стала обычной, за которой сохранилось только название «Полоцкий гостинец». В 30-е годы XX в. (при польской власти) Полоцкий тракт замостили, а в 80-е годы – заасфальтировали.

Ныне в д. Чехи у бывшего большака находятся дома-мастерские художника Алеся Цыркунова и резчика Юрася Командирчыка, а также искусно выполненный крест.

Антон Міхайлавіч
Ціхан

Гістарычная замалёўка

У в. Швакшты ў 1886 г. нарадзіўся самабытны майстра, народны разьбяр Міхал Грачанік, які змайстравуў шмат своеасаблівых крыжоў з выявай Хрыста, якія былі ўстаноўлены ля вёсак Унукі, Гуменнікі, Мельнікі, Швакшты і Кабыльнікі.

Антон Міхайлавіч Ціхан, родам з вёскі Альшэўскай (1887 г.), знакаміты тым, што 6 мая 1922 года як сакратар Замаскварэцкага райкама РКП (б) Масквы, падпісаў і ўручыў У.І. Леніну партбілет № 114482.

